

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

MA ./ riksåklagaren ang. mord

(Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 18 december 2020 i mål B 3441-20).

Riksåklagaren har förelagts att skyndsamt svara skriftligen på överklagandet.

Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag kan för närvarande inte tillstyrka prövningstillstånd.

Bakgrund

MA har dömts för mord begånget den 20 mars 2020. Hovrätten har bestämt påföljden till fängelse på livstid.

MA har också utvisats ur riket med förbud att återvända.

Domstolarna har funnit det utrett att MA uppsåtligen (med s.k. avsiktssuppsåt) dödat sin hustru i deras gemensamma hem och i närvaro av deras tre gemensamma barn födda 2014, 2016 och 2017. Det är därvid utrett att han tilldelat hustrun ett kraftigt slag i huvudet med hand och hantel samt strypt henne om halsen med hand eller händer. Av våldet har hustrun orsakats bl.a. skallfraktur och blödningar på och i huvudet, blödningar i och på halsen samt syrebristskador vartill följd hon avlidit.

Överklagandet till Högsta domstolen

MA yrkar att påföljden ska bestämmas till fängelse i högst 16 år.

Han erkänner gärningen och godtar hovrättens bedömning av händelseförloppet samt beslutet om utvisning. Han anser dock att beslutet om utvisning innebär men för honom och att detta ska påverka straffmätningen. Även att hans psykiska tillstånd vid gärningen bör beaktas vid straffvärdebedömningen och tala emot fängelse på livstid. Han gör vidare gällande att hans handlande inte är så synnerligt allvarligt att detta bör föranleda lagens strängaste straff, dvs. fängelse på livstid. En mer adekvat straffmätning i hans fall vore ett fängelsestraff på sexton år.

MA menar att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar hans överklagande. I vart fall att det finns skäl för s.k. häng-
pt med anledning av Högsta domstolens beviljande av prövningstillstånd i mål
B 4914-20.

Grunderna för min inställning

Straff ska, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning,
bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den
samlade brottslighetens straffvärde (29 kap. 1 § första stycket brottsbalken).

Vid bedömningen av straffvärdet ska beaktas den skada, kränkning eller fara
som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta
samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft (29 kap. 1 § andra stycket
brottsbalken).

Bestämmelserna i 29 kap. 1 § brottsbalken kompletteras av reglerna i 2 och 3
§§, enligt vilka vissa försvarande och förmildrande omständigheter ska beaktas
vid bedömningen. Som försvarande omständigheter ska därvid beaktas om den
tilltalade visat stor hänsynslöshet (29 kap. 2 § 2 brottsbalken).

Av 3 kap. 1 § brottsbalken följer att den som berövar annan livet, döms för
mord till fängelse på viss tid, lägst tio och högst arton år. Som skäl för livstids
fängelse ska det särskilt beaktas om gärningen föregåtts av noggrann planering,
präglats av särskild förslagenhet, syftat till att främja eller dölja annan
brottslighet, inneburit svårt lidande för offret eller annars varit särskilt
hänsynslös.

Den senaste ändringen av mordparagrafen trädde i kraft den 1 januari 2020
(SFS 2019:805).

Syftet med ändringen är att livstidsstraffet ska komma i fråga i betydligt större
utsträckning än tidigare och utgöra ett normalstraff i den bemärkelsen att det
förutsätts dömas ut i en majoritet av fallen. Av förarbetena framgår att avsikten
är att de mord där straffvärdet tidigare föranlett ett tidsbestämt straff om 15–18
års fängelse i stället ska föranleda livstids fängelse (prop. 2018/19:138 s 16).

Det anges i förarbetena och har slagits fast i praxis att enligt gällande rättsläge
efter 2014 års lagändring är den normala påföljden för mord som inte
innehåller försvarande eller förmildrande omständigheter fängelse 14 år (a.
prop. s. 16 och NJA 2016 s. 3). Det är för dessa fall av uppsåtligt dödande, som
i dag (dvs. före 2020-års lagändring) bestraffas med fängelse i 15–18 år, som
det finns skäl att istället bestämma straffet till livstids fängelse.

Enligt förarbetena till lagändringen ger den föreslagna lydelsen uttryck för en
skärpt syn också på de fall av mord som även framöver kommer att bestraffas
med ett tidsbestämt straff. Följaktligen blir en konsekvens av lagändringen att

straffnivån höjs även för sådana brott, med tillämpning av hela den tidsbestämda straffskalan (a. prop. s. 29).

Uttrycket *annars varit särskilt hänsynslös* innefattar sådana omständigheter som att brottet riktat sig mot en närstående, att brottsoffret har befunnit sig i en skyddslös ställning, att brottet har utförts i offrets hem, att brottet har förövats inför ögonen på närstående till offret, t.ex. offrets barn, eller att gärningsmännen har varit i numerärt överläge. (a. prop. s. 20, 28–29 och 33–34.)

Min bedömning

Hovrätten har i fråga om påföljd uttalat bl.a. följande.

Som tingsrätten kommit fram till finns det flera försvårande omständigheter. RH dödades i sitt hem där hon har haft rätt att känna sig trygg. Vid gärningen befann sig RH i sovrummet i det trånga utrymmet mellan barnens sängar och hennes och MAs säng. Hon hade således små möjligheter att komma undan när MA slog henne med hanteln. Efter slaget med hanteln blev RH dessutom medvetandesänkt och befann sig därmed i en skyddslös ställning när MA fortsatte angreppet och ströp henne. Mordet har även utförts av en närstående till RH, dvs. hennes man. Särskilt försvårande är att MAs och RHs tre små barn befann sig i lägenheten vid mordet och att MA genom gärningen berövat barnen en förälder och vårdnadshavare, vilket försatt barnen i en mycket utsatt situation under deras fortsatta uppväxt. Som tingsrätten angett är det även försvårande att MA handlat med direkt avsikt att döda RH. Sammantaget talar omständigheterna med styrka för att gärningen varit särskilt hänsynslös och att straffvärdet därmed är så högt att påföljden ska bestämmas till livstids fängelse.

MA har gjort gällande att han på grund av psykisk störning haft nedsatt förmåga att kontrollera sitt handlande. Av det rättspsykiatriska utlåtandet framgår att MA inte begick gärningen under påverkan av en allvarlig psykisk störning. Han har dock bedömts ha haft ett stressrelaterat tillstånd motsvarande diagnosen *Anpassningsstörning* såväl vid tiden för gärningen som vid undersökningen. Vid undersökningen framkom även att MA efter gärningen medvetet ljugit om eller överdrivit psykiska symptom i syfte att undkomma fängelse och utvisning och i stället dömas till rättspsykiatrisk vård. Han har därför även fått diagnosen *Simulering*. Hovrätten anser att det rättspsykiatriska utlåtandet inte ger stöd åt slutsatsen att MAs förmåga att kontrollera sitt handlande varit nedsatt vid gärningen. MAs invändning i denna del framstår i stället som obefogad. MAs psykiska störning påverkar därför inte straffvärdet.

Vid en helhetsbedömning av samtliga relevanta omständigheter anser hovrätten att brottet har ett så pass högt straffvärde att det finns övervägande skäl för livstids fängelse. Av de skäl tingsrätten angett bör utvisningsbeslutet inte påverka straffmätningen. Hovrätten bestämmer därför påföljden till fängelse på livstid.

Jag instämmer i hovrättens bedömning. Jag vill utöver detta tillägga följande.

Som angetts ovan är syftet med ändringen att livstidsstraffet ska komma i fråga i betydligt större utsträckning än tidigare och utgöra ett normalstraff i den

bemärkelsen att det förutsätts dömas ut i en majoritet av fallen. Av förarbetena framgår att avsikten är att de mord där straffvärdet tidigare föranlett ett tidsbestämt straff om 15–18 års fängelse i stället ska föranleda livstids fängelse (prop. 2018/19:138 s 16).

Detta fall rör mord av en närstående i det gemensamma hemmet i närvaro av de tre gemensamma barnen som, även om det inte är utrett att de bevittnat mordet, genom mordet berövats båda sina föräldrar vilket för dem måste anses innebära synnerligt lidande. Mordet torde således redan innan lagändringen bedömts ha ett straffvärde uppgående till fängelse på livstid (se NJA 2013 s. 376 p. 36-37).

Enligt min uppfattning ska hovrättens dom således fastställas.

Prövningstillstånd

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Aktuellt mål gäller mord av en närstående i det gemensamma hemmet. Denna omständighet och att mordet därtill skett i närvaro av tre små barn är synnerligen försvårande och bör få ett påtagligt genomslag vid straffmätningen. Som jag angett ovan torde straffvärdet av gärningen oavsett lagändringen uppgå till fängelse på livstid (NJA 2013 s. 376). Redan av denna anledning kan prejudikatintresset av att Högsta domstolen prövar detta mål ifrågasättas.

Målet berör i och för sig andra typer av försvårande omständigheter än som är aktuella i det mål i vilket Högsta domstolen meddelat prövningstillstånd (mål B 4914-20). Det gemensamma för målen är dock om lagändringen ska få det genomslag lagstiftaren avsett, dvs. att försvårande omständigheterna av de slag som räknats upp i mordparagrafen i regel ska leda till fängelse på livstid (jfr NJA 2016 s. 3).

Dödligt våld mellan närstående i det gemensamma hemmet är en brottstyp som inte är helt ovanlig. Denna omständighet gör att det finns behov av vägledande uttalanden från Högsta domstolen angående straffvärdebedömningen i ett sådant fall efter lagändringen. Högsta domstolen har också nyligen meddelat prövningstillstånd i ett sådant mål. I det fallet har ett tidsbestämt straff dömts ut och frågan i Högsta domstolen är hur det tidsbestämda straffet ska bestämmas (mål B 6041-20).

Enligt min uppfattning är såväl frågan om prejudikatdispens som frågan om s.k. häng-pt beroende av Högsta domstolen avgöranden i de mål där det meddelats prövningstillstånd och för detta fall framförallt mål B 4914-20. Huvudförhandling har i det målet hållits och avgörande kan förväntas inom några veckor. Enligt min uppfattning bör frågan om prövningstillstånd avseende detta mål därför vila i vart fall till dess Högsta domstolen meddelat dom i mål B 4914-20

Jag kan således för närvarande inte tillstyrka prövningstillstånd.

Bevisning

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och med mina synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall prövningstillstånd meddelas.

Katarina Johansson Welin

My Hedström

Kopia till

Utvecklingscentrum

Södra Skånes åklagarkammare (AM-41927-20)

Kammaråklagararen Mathias Larsson